

1-18 სტრ. 1r

**საქართველოს შიშვენი მონაწილე
ზღაპრის ციხე:**

შისს მალალ-შსწლელობას ღენარალ მაიორს ივან, ზეღიჩს ყი-ზლარის კამენდანტს ჭროუნდორჭს: შე უღირსი **სნღღღ** სათო-ლიკოსი, სრულიად საქართველოდსა მოვახსენებ მათგან ბრძანე-ბულისამებრ თხოვისა, რომელიცა დაღათუ მრავალ განსაცდელ შემ-თხჭვისაგან დავიწყებით სახელნი შეფეთა საქართულოსათანი თვთო თვთოდ არღარა მახსოვან, მაგრა სახელოვანთა მეფეთა სა ხელნი, ანუ გარდაცჳალეზანი მეფეთად და გჳართანი, და ანუ გან-ყოფანი ნათესავთანი სამ სამეფოდ ესენი არიან, რომელნი-იცა ძჭლთა მატინეთა საქართულოდსათა წარმიკითხავნნ:

სიტყუა პირველი:

შირველად ვიდრემე მამა ქართლისა, და ყლთა მათ ქართჭლეთა, ესე იგი, ქართჭლთა, შმერთა, სახთა, და ჯავახთა, რლთაცა ყოველთა მათ ეწოდების ქართველი, შყო ქართლს: **ღ** სწერენ წერილთ მწერალნი სომეხთა და ქართველთანი, ვითარმედ, **ღ**ომი-საგან ზაფეთისა ყოფად ქართველთა, და სომეხთასა:

ღმან აღაშენა პირველად ციხედ არმაზისა, და დაემენა მუნ, და უ

1-18 სტრ. 1v

წოდა ციხესა მას ქართლი. და მიერთგან ეწოდა ყოველსა ქართლსა ქართლი: **ღ** ესხნეს ძენი ვიდრემე რომელთა პირველი იყო შცხეთოს რომელმან აღაშენა ქალაქი აღმოსავალით არმაზისა შორის ორთა მათ მდინარეთა შტკვრისა და ტრაგვსა, და სახელი დასდჳა მას თვისი, ესე იგი შცხეთა, **ღ** ძმათა მისთა იშუნეს კახნი, და ჯავახნი, და მისა მისისაგან რომელსა ეწოდა უფლოს იშუნეს ქართველნი, ესე იგი ქართლელნი, შმერელნი, ჳურიელნი, რაჭჭლნი, რომელნიცა არიან შმერნი ესე ყოველნი, და მთით კერძო სერისთვოთა ტრაგვისა და ქს ნისათა, რაოდენნიცა მოუზარნი ქართულითა ენითა:

ღ ოფლოს ძემან მცხეთოსისამან აღაშენა ჯღაშენა დასავალით მც ხეთისა ქალაქი და სახელი დასდჳა მას უფლისციხედ წიად მდ ინარისა მტკჭრის კიდეთა შინ. რომელი არს მახლობელად გორისა, ვგ ონებ ვითარმედ ვერსითა შვიდითა, აქადამ განმრავლდა ნათე

საობა ქართუჭლთა, ხ~ ერთისა ვისმე უფლოსისაგან ნათესავი
საგან იქმნა რომელიმე შთამომავლობა, რომელთასა აქუნდათ სახელი
არა თუ მეფობისა, ა~დ ვოევადებრი რაიმე პირველობად, და აქ
უნდათ შვილთა ქართლოსისათა, პირველისა ქართველთა ყ~თა მა
მისათა მთავრობად, და იჯდა იგი მცხეთას ქალაქსა, **ღ~** ამათ

1-19 სტრ. 2r

უოევადათა ჟამთა შინა იყუნეს წმიდანი მამად მთავარნი **ჯ**
რამ **ს**აკ, და **ს**აკობ, და დიდი **ი**ვთის მსახური **შ**ოსე, და ყ~ლნი
წინასწარმეტყუჭლნი, ვიდრე ჟამადმდე ალექსანდრეს მეფისა მაკედონ
ელისა, რ~ ესოდენნი იმეფნეს ამათ ჟამნი, ვ~დ ყ~ლნი მამამდ მთა
ვარნი, და წინასწარმეტყუჭლნი, და **შ**ეფობანი **ს**ირიელთა, **ს**პარსთა
და მაკედონთანი, ვ~ე მეფობადმდე რომთა გარდაიცვლანეს **ღ~** მაკაბელ **ჯ**
ექსანდრემან სპარსეთად მიმავალმან ანუ მომავალმან სპარსეთით
დაიპყრა ოდეს იგი ქართლი, და დაუტევა კაცი ერთი აზონ ორასი
თა მკედრითა რომელმანი იყუნეს იტალიელნი, და თვნიერ თავადთა
რაოდენნიცა აზნაურნი არიან საქართველოსა შინა ყ~ლსა **ჯ**ზონის
მკედართა არიან ძენი: **ჯ**ა ესე ვიდრემე სიტყუაჲ პირველი აქამდის:

სიტყუ მეორე:

უყო ვინმე ჭაბუკი სახელით ჭარნაოზ მე ვოევადთა, რომელი ზემო
ითქუა, და დედა მისი იყო ასული დარიოზ მეფისა სპარსთასა, და აღზარ
და დედამან მისმან ფარულად სპარსეთს შინა, მით რ~ მაკაბელ 17 სპარსთა
ცა შინა იყო **შ**აკედონთა მთავრობა, დაეშინოდა მათი, ნუ უკუჭ
დარიოსის ნათესაობის გამო არა რად ევნოს ძესა მისსა, და ეშინოდა
აზონისაგანცა, რ~ მამა და ყ~ლი სახლი ჭარნაოზისა აღისპო ალექსა
ნდრეს მიერ, და შ~დ აზონის მიერ:

1-18 სტრ. 2v

ჯა ვითარ იქმნა ოცისა წლისა ჭარნავაზ წარმოვიდა სპარსეთით, და მო
ვიდა **შ**ცხეთად. ა~დ ფარულად შიშითა აზონისათა, და ნადირობათა შინა კლ
დეთა შორის ტფილისისათა იპოვნა მრავალნი უნჯნი, და დიდროვანნი
კერპნი ოქროსანი და ვერცხლისანი დამალულნი. ხ~ წარმოიხუნა იგინი, და
კერძოთა მეგრელთასა იყო ვინმე **ღ**ავადი დიდი სახელით **ქ**უჯი, მისცა
მრწემი დად თვს ცოლად ქუჯის. და ლამქარი შეიკრიბა უნჯიდა მით, და
მოკლა აზონ, და დაიპყრა აფხაზეთიდგან ვ~ე დარუბანდამდე; და მაშინ მო
მკუდარ იყო **ჯ**ლექსანდრე, და იწოდა მეფედ, და განაგო წესი მეფობისა
სპარსთა მეფეთა წესისაებრ, და მან შეაწყო ენისა სინარნარეცა ქართული
ღ~ მრავალნი მეფენი იშუნეს ნათესავნი ამისნი, მაგრა აღსწყდა ნათ

ესაობად ამისი. და ერთი ოდენ ქალი დაშთა, რომელსა მოჰგუარეს ქმრად ქართუჭლთა, ძე სომეხთა მეფისა, ნათესავისაგან სპარსთა მეფისა სახელ ით ადერკი, ჟამსა აგვისტოს კეისრისასა, და იქმნა ჭარნაოზიანთა შუეფობისა გარდაცუალეზად Ⴀრშაკიანთად, და ესე სიტყუა ვიდრემე აქამდის:

სიტყუა მესამე:

Ⴀმის ადერკის ზე იშუა **Ⴀ**ჩი ჩუჭნი იესო ქრისტე, და ამან ადერ კიმ იმეუა ჟამადმდე **Ⴀ**აიოს და კლავდი კეისართა, და ამისგან შთამო ვიდეს **შ**უეფენი რაოდენნიმე ვე ჟამადმდე **Ⴀ**ეოკლიტიანე კეისრისა, და ჟ[ა]

1-18 სტრ. 3r

მსა მას აღსწყედეს ძენი, Ⴀდერკისნი არშაკიანნი, და ითხოვეს ქართველთა სპარსთა მეფისა ხუასროვისაგან ძე მეფედ, და მისცა უმრწმესი ძეი თსი **შ**ირიან მეფედ ქართუჭლთა, სპარსთა, დასომეხთა **შ**უეფემან ხუასრო*, და მო იყუანეს ჭაბუკი მირიან მეფედ ქართუჭლთა, ძე სპარსთა და სომეხთა მეფისა ხუასროსი, და მეფე იქმნა მირიან Ⴀფხაზთა, და ზემო თქმულისა შვ ილთა ზედა ქართლოსისთა, და არა შეიცვალა გუარი მეფობისა, რე **Ⴀ**ო სროცა მეფე მამა **შ**ირიანისა Ⴀრშაკიანი იყო. ად შეიცვალა სახელი გუარისა, მით რე არღარა არშაკიანად, არამედ ხოსროიანად იწოდნეს მე ფენი ქართუჭლთანი:

Ⴀე შეფე იქმნა სომეხთა ზედა უხუცესი ძმად მირიანისა **Ⴀ**ირდატ, ამან უკუჭ მირიან* ისმინა, ვდ შეფე იქმნა კოსტანტინე რომს ძე კოსტა დი დისა, და ნათელილო სილივისტროს მიერ ჰრომთა პაპისა, და შემდგომად არა ფრიად მრავალთა წელთა მოვიდა ქალწული ნინა, და განანათლნა ყლნი საქართველონი, შვილნი ქართლოსისნი ნათლითა ჭემმარიტისა სარწმუ ნოებისათა, და თვთ მეფემანცა მირიან* ათელ-ილო, და ყლთა ქართუჭლთა კელითა ჟ **Ⴀ**ესტათი Ⴀნტიოხელ მამად მთავრისათა, რომელიცა აღრაცხილ არს **Ⴀ**ესტათი იგი რიცხუსა შორის სამას-ათვრამეტთა **შ**ამათასა: ხე წმ იდამან **შ**უეფემან კოსტანტინე* ჟამსა ამას მირიანისსა ჰპოვა ცხოვრება

1-18 სტრ. 3v

ყოვლისა სოფლისა პატიოსანი ჯვარი უფლისა ღვთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, ხე ფერჯისა საუფლოძსა ფიცარი ცხოველს მყოფელისა ჯვარისა და სამსჭუალი საუფლოძ, რომელი არს დღეს სამე უფლოსა ქალაქსა მოსკოვს, წარმოუგზავნა ამას მირიანს **ს**კეისარმან **ს**ო სტანტინე*:

ⲉ̅ იშენეს ამის მირიანის- ნათესავისაგან რაოდენნიმე, რომელთაგანი არს ვახტანგ პირველი, რომელსა მგელ ლომად სახელსდებენ სპარსნი, დაესე Ⴀახტანგ იყო ჟამსა Ⴀ-ეოდოსი პრველისა და მისა მისისა არკადისასა, ამან ვახტანგ უწოდა ქართილსა კათალიკოსსა კათალიკოსი ბრძანებითა ანტიო ხელისა პატრიარხისათა, რ̅ ჯელსა ქუჭშე ანტიოხელისა პატრიარხისათა იყო ყო ველი საქართუჭლოდ. ამანუჭ განყო საეპისკოპოსოებად სამეფოდ თვისი და დაადგინნა ეპისკოპოსნი, ათორმეტნი ქართლს ათორმეტნი Ⴀავახეთს, ორი იმერეთს, და ცხრაჲ კახეთს, და ესე ყ̅ლნი ჯელის ქუჭშე ჰყო მცხეთისა, და ყლისა საქართუჭლოდსა კათალიკოსისა, ამან Ⴀ-ეფემან ვახტანგ აღაშენა ქალაქი ტფილისი, ქალაქი ნისანი გაღმართ ტფილისისა ქალაქი კალისი, ჩრდილოთ კერძო ტფილისის, და ქალაქი Ⴀასპი აღმოსავილით კერძო Ⴀ-ეფ ლის ციხისა: ამანვე აღაშენა ეკკლესია საკათალიკოსო მცხეთასა სახე ლსა ზედა ათორმეტთა მოციქულთასა: ⲉ̅ შემდგომად ვახტანგისა შთა

1-18 სტრ. 4r

მოვიდეს რაოდენნიმე მეფენი და აღსწყედეს კუალად, Ⴀა ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეხუთე

Ⴀქა ვიტყოდეთ მეფეთათვის ბაგრატიონთა, რომელმანი შ̅ ემდგომად აღწყ უჭდისა ბაგრატიონთასა, ესე იგი შვილთა მირიან და ვახტანგისთა იქ მნეს მეფედ, და რომლითა უკუჭ მიზეზითა: Ⴀმით ვითარმედ მოიოჯრა რა იუდია უესპასიანეს მიერ და ტიტეს, რომელნი მე ებრაელთაგანნი ივლ ტოდენ ფარულად, შვილნი ტყუჭთაგან წარსხმულთა Ⴀტალიად შთამოსრუ ლნი შვილთაგან კლეოპასთა, რომელი მოიხსენების სამღთოსა შინა სახარე ბასა Ⴀ-ხუკას მიერ ესენი მოვიდეს Ⴀერუსალიმად მოოჯრებულსა მას ქალაქსა, და დემკვიდრნენ მზგავსად მწირთა ქალაქსა მას, სამშობლოსა თვ სსა. ხ̅ ხედვიდეს რა მოოხრებასა იუდიეს ვერ შემძლეთა ყოფისათა რ̅ მკვიდრობდეს ქრისტეანენი ფრიად უმრავლესნი იუდიანთასა, შვილთა მათ ფარულად მოსვლით ვლტოლვილთასა ჰყუეს განზრახუა, და წარმო ვიდეს აღმოსავალად და მოიწინეს დიდსა ერმანიასა, ხ̅ მთავართაგან სომე ხთასა შეწყნარებლ იქმნეს მით რ̅ გამოიკითხეს მათი იგი ნათეს აოზად, სცნეს ვითარმედ ტომისაგან დავით და სოლომონ მეფეთა ის- რაილისათა იყუნეს. ⲉ̅ ძმა ერთი მათგანი დაადგრა მუნ, და ექუ

1-18 სტრ. 4v

სნი მათგანი წარმოვიდეს ქართლად. და ვითარ მოიწინეს ნისანად სამეფოსა ქალაქსა ქართუჭლთასა ჯერეთ არღა აღწყუჭდილ იყუნეს მეფენი

ხვასროანნი, და მეფობდა მაშინ სტეფანე და მისგანცა შეწყალებულ იქმნეს ფრიად, და ნათელ იღეს. რა ებრაელთა სჯულისა შემწყნარებელ იყვნეს მამულისა მათისა, და უხუცესი მათი სახელით გურამ, მეფე მან სტეფანე ამირ სპასალარ ჰყო. და სხუანი მიიქცენ რომელსა მე ადგილსა:

ქ გურამ ფერთ-მარშალი დავითიანი სტეფანე მეფისა იყო კაცი ფრიად მკნე, მეცნიერი წერილისა. და ფრიად მორწმუნე. და ჟამსა მას საქართულო იყო შერთულ იმპერიასა კეისრისასა ბერძენთასა, რა იყო დიდი უსტინიანე. და ცნობილი იქმნა გურამ იუსტინიანეს მიერ და მიემთხვია პატივსა კურატპალატობისასა: **ქ** ჟამს ამას გადგნენ სომეხნი წმიდისაგან კათოლიკე ეკკლესიისა, და და ამისა ჟამსა იქმნა მოქცევა აჭხაზთა სარწმუნოებად, ჭემმარიტისა ქრისტეს მღუთისა ჩუწნისა ჭრუმენტისის ვისმე მიერ უსტინიანე კეისრისა საჭურისისა რომელიცა ნათესავით იყო აჭხაზი. რა ამა ჟამადმდე აჭხაზნი წარმართ იყვნეს:

წ გურამ იგი დღითი დღე წარემაებოდა წე კეისრისა, და მოკუდა

1-19 სტრ. 5r

სტეფანე იგი მეფე, და მეფედ იქმნა გურამ ყოველთა ქართველთა, და აჭხაზთა ზედა ნათესაობისათჳს საწინასწარმეტყულოდსა. და სიმკნისა მისისა: **წ** ესე ვიდრემე სიტყუად აქამდის:

სიტყუა მეხუთე

წ ვითარ შთამოვიდეს რომელნიმე მეფენი ჴუარამისგან, და განიყვნეს სამეფონი ორად. ესე იგი რაოდენნიცა მრავალ გზის მოხსენებულ არიან აქა შვილნი ქართლოსისნი, ჰხუდა პირველსა და მეორესა აჭხაზეთი, და ჟამთა ამათ შინა განთავისუფლდა ჯელის ქუჭუშეობისა გან ანტიოხელ პატრიარხისათა კათოლიკოსი მცხეთისა. და ყლისა საქართულოდსა **ო**რანე ჟამსა მეექუსესა კრებისასა, ხა იყო ვინმე მეფე უკუჭ ქართველთა სტეფანე ძეთან გურამისთა, და ჟამსა ამისა გამოცხადნა ყდ უღმრთო მახმედ:

ჟდ მეფეთა რაოდენთამე აღსწყდა მეფეთა ქართულოდ დავითიანთა ძეთა გუარამისათა ნათესაობად, და და იპყრა საქართველოდ აჭხაზთა მეფემან დავითიანმანვე **ო**ახტანგ პირველმან, რომელი იყო ძეთ

აგან გურამისთა, და ამის ბაგრატის გამო ეწოდა ნათესავთა მის
თა **ღაგრატოვანი**:

ქესეცა საუწყებელ არს, რ^ე **ღ**ურამის ჟამიდგან იწყეს განმ
რავლება **ნ**ათესავთა მეთა ქართუჭლთასა სხოლათა შინა კოსტანტინუპო

1-19 სტრ. 5v

ლისათა და მოვიდეს ქართლად, და ჰქმნეს სხოლანი ენითა ბერძ
ნულითა, და იწყეს თარგმანებაჲ წერილთა, და შვილის შვილი **ღაგრა**
ტისი დავით მესამე, რომელმან აღაშენნა საყოფელნი მოოხრებ
ულნი საქართუჭლოისანი უღმთოთა მახმედიანთა მიერ, გამოსჩ
ნდა დავით უძლეველად. და არღარა მონებდეს სპარსთა. არცა ბერძენთა
არამედ თავისუფალ იყუნეს მეფენი ქართუჭლთანი შვიდნი ვ^ე მე
ფადმდე თამარისა. და ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეექვსე

რყუნეს უკუჭ მეფისა დავით მესამისა შ^დ მეფენი. დიმიტრი
მე დავითისა, და ძენი დიმიტრისნი, პირველი დავით, და მეორე გი
ორგი, რომელი იყო შვენიერ ხილვითა და ახოვან გუამითა, **წ**იმი
ტრი უკუჭ მოკუდა და არა დაშთა ნათესავი მისი. ხ^ე გიორგის
ერთი უკუჭ ასული ჰყუა რომელა
საკვირველი თამარ:

წმან უკუჭ **ღ**იორგი* ცხოვრებასავე შინა თჳსსა დაადგა გვირგვინი **ტ**
ფრუბასავე **ტ**ჳსსა ასულსა თჳსსა **წ**ამარს, და აღიარეს ყ^ლთა ქართვე
ლთა და აფხაზთა მეფედ, ხ^ე იყო თამარ ოდეს დაადგა გვირგვინი
მამამან ათორმეტისა წლისა, და შ^დ ორისა წლისა მოკუდა მეფე
იგი გიორგი ჰაბუკი, და დაფლეს იგი საფლავსა პაპისა მისისა მიერ
დავით მესამისაგან აღშენებულსა ფრიად შვენიერ გებულსა **ღ**აენ

1-19 სტრ. 6r

ათს:

წამინ სცხეს მეფედ **წ**ამარს ყ^ლისა საქართუჭლოჲსა და აფხაზე
თისად ქალაქსად, ქალაქსა **ნ**ისანს, და შერთეს მას ქმარი რათა არა უმკ
ვიდრო იქმნეს **ს**ამეფოდ მისი მე ოვსთა მთავრისა სახელით
დავით, რომელი იყო მისვე დავითიან **ღაგრატო**ნისა შთა
მომავლობისაგან, ესრეთ რ^ე მეფენი ვინმე იყუნეს ორნი ძმა

ნი ამისვე სამეფოსანი დავითოვან ბაგრატოვანნი შვილთაგან მრავალჯერ მოხსენებულისა გურამისთა. პირველსა უკუჭ ძმას ეწოდა დიმიტრი და მეორესა გიორგი, დიმიტრი უკუჭ იყო მეფედ მაგრა ძმამან მისმან გიორგიმ მიულო მეფობად, და ძე უკუჭ ესჳა ერთი ყრმა მცირე მეფესა დიმიტრისა. იგიცა მისტაცა ძმამან მისმან გიორგიმ და მისცა ოვსთა მეფესა მძეველად, ხ~ მთავარი იგი ოვსეთისა იყო უშვილო დამემკვიდრედ თვსად შეიწყნარა ყრმა იგი და მაშინ ოვსნი და ყაზარდოელნი იყუნეს ყ~ლნი ქრისტიანენი, და ამის ყრმისაგან იშუნეს მრავალნი ოვსეთს შინა, ხ~ შ~დ ამისა მრავალთა წელთა მისცა დად თვისი რუსუდან ცოლად მეფემან გიორგი* მამამან თამარისამან მთავარსა ოვსთასა **ღ**აგრატოვანსა ხ~ ჟამსა სიჭაბუკისასა დაქვრივდა ქალი იგი, და მოიქცა ძმისა ვე თვისისა საქართველოდ, და მოიყუნა თვსთანა ძე მაზლისა თვს

1-19 სტრ. 6v

ისა ყრმად დავით ქმარი **ღ**-ამარისა და აღიზარდა იგი, ხ~ გიორგიმ ასულიცა თვისი თამარ მისცა აღზრდად დასა თვსსა რუსუდანს. **ღ**~ რაჟამს იგი მეფა იქმნა **ღ**-ამარ, და ენებათ ქმარი მისთვს ქართველთა და აფხაზთა, რათა არა უმკვიდრო იქმნეს სამეფოდ მაშინ ძიება ჰყუჭს რათა თუ რომელი ჰპოვეს ღირსი ქმრად მეფაისა მათისა, სთქუჭს ვითარმედ ჰაბუკი ესე დავით ნათესავი არს მეფეთა ჩუჭნთა **ღ**აგრატოვანთა, და კეთილ ზრდილ და მკნე, ამისი ჰყუჭს გამორჩევად, და **ღ**-ამარცა ითნო საქმედ ესე, და ქმნეს ქორწილი ვითარცა შუჭნოდა სიმაღლისაებრ მეფობისა ქალაქსა **ნ**ისანს:

მ-რავალნი უკუჭ საკვირველნი ჰქმნა **ღ**-ამარ, ვითარ იგი მოუთხრობენ მატთანენი მცხეთისა და გაენათისანი, მრავალნი მძლავრნი და ზუგანი მეფენი უცხო თესლნი დაამდაბლნა წინა აღმდგომნი თვსნი მრავალნი ეკკლესიანი და მონასტერნი აღაშენნა და აღშენებულნი განამდიდრნა. **ღ**~ სომეხთა მეფენი და **ჯ**ლვანისანი ხარკსა მისცემდეს, და ჰყუჭა მკედრად განწესებულნი კაცნი ვითარ სამასი ათასნი, **ჯ**მისგან უკუჭ ერთისა მისა დაერთისა ასულისა კიდე არა რად იშვა, და სახელი მისა მისისა **ღ**იორგი, ხ~ ასულისა რუსუდან:

1-19 სტრ. 7r

ჯმან უკუჭ დაჰყო მეფობასა შინა წელიწადი ოცი, და ესრეთ მივიდა იგი წინაშე **ღ**ჟ-ლისა, და იქმნა ძე მისი გიორგი

მეფედ ათ შვიდ მეტისა წლისა და ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის

რმისსა ბროლსა ნათალსა აყიყი შუა ჰრეოდა,

ზალსა ნათალსა ნაწებსა ბაგე შუწნებით, რეოდა,

შისნი სიტურფე კეკლუცნი მნათობთა გარდარეოდა,

უარდსა ზამბახი წალკოტსა მიეს მიერ მისარეოდა:

სიტყუა მეშვიდე

შოკუდა გიორგი მეფე, და დაშთა ყრმა მცირე სახელით და ვით, ხ~ მეფე იქმნა რუსუდან და მისი, რომელიცა დალათუ შუწნიერ მგზავსად დედისა თვისისა, გარნა არა საქებელ ვითარ სანატრელი იგი დედად მისი: **რ**მას უკუწ რუსუდანს განუდგა **მ**ავადი ვინმე ქართლისა, და ვითარ ჰყო მონებად მისივე მისცა მძევლად თავადმან მან ძე თვს, ხ~ იხილა რა რუსუდან მძევალი იგი ეტრფიალა მას გარნა არა ისიძვა, არამედ ქმრად შეიყუანა იგი პალატსა თვისსა სამეფოსა:

რმისსა უკუწ მეფობისა შინა, მრავალი უკუწ ბოროტნი იქმნეს სამეფოსა შინა მისსა, და განრისხნა ღმერთი და იქმნა მოოჯრება ქართლისა სპარსთა მიერ ლტოლვილთა თათართაგან

1-19 სტრ. 7v

ხ~ თათარნი ამისსა სამეფოსა შინა დამპყრობელ იქმნენ პარსეთისა და მრავალთა ადგილთა

აზიასთა, ხ~ იყო პირველი მათი ჩინგიზ

რომელი ყაენ იქმნა. **ქ** ჩუწ დავსდუმნეთ საქმეთა თვს რუსუდან მეფადსათა. და ნუ განვაცხადებთ მას, ვინადგან იყო ცხებული უფლისა და მართმადიდებელი:

შოკუდა უკუწ მეფა რუსუდან და დაშთა ძე სახელით დავით, რო მელსაცა ჟამსა თვისისავე ცხოვრებისასა ჰსცხო მეფედ: **ქ** თათარნი მეფობდეს მაშინ საქართველოსა ზ~ა რ~ რუსუდან წარსწყმიდა თვთ მპყრობელობად, და თათართა ძე გიორგი მეფისა რომელი იყო ძმის წული რუსუდან მეფადსა სახელით დავით, და ძე რუსუდანისა ორნივე ერთად მეფედ ჰყუწს რომელთა სიგელნი სამეფონი იხილვე ბიან დღესაცა ქუჭმო წერილნი ესრედ, სიგელი ესე ძე დავით

ისაგან ქვემო წერილ არს, და ძე დავითისგან ქვემო მოწერილ არს, ხ~ დავით ძე რუსუდანისა ფრად მორწმუნე და ღვთის მოშიში იყო გონიერ და კეთილ მსაჯულ, და სხუაცა იგი დავით ესრეთჴმ, მაგრა ჟამსა სიბერისასა სოლომონს მიემგზავსა ძე იგი გიორგისა დავით:

რმათ უკჴმ თან მოსახელეთა მეფეთა ფრიადი აქუნდათ სიყჴარული ურ თიერთარს, გარნა კაცთა ბოროტთა შუა ქმნეს ბოროტნი საემშაკონი სიძულილისა მიზეზნი, და რათა არა განგრძელდეს სიძულილი შორის ორთა

1-19 სტრ. 8r

ვე მათ დავითთა, ჰქმნეს განყოფად სამეფოთა, რ~ დავითს ძესა ᄆიორგისსა ჰხუდა ქართლი, კახეთი, შირვანი, და ჯავახეთი რომელ არს სამთავრო ახალ ციხისა, და ყაზარდია, ოვსეთი, და ქისტეთი, რ~ ოვსეთი და ყაზარდია და იპყრა სანატრელმან თამარ*, და ქისტეთიცა და და ჯიქეთი ეგრეთჴმ, თვარე ჟამადმდე თამარისა არა იყო მეფეთა საქართველოსა თა, და ძესა რუსუდანისსა ჰხუდა, იმერეთი, ოდიში, გურია, რაჭა აფხაზეთი სვანეთი და ჯიქეთი: **ქ**~ თვინიერ აფხაზეთისა რადცა ჰხდჴა დავითს ძესა რუსუდანისსა, ყოველივე საქართველო არს, და ქართლსა კახეთსა და ჯავახეთსა რომელ არს ახალ ციხისა სამთავრო ეწოდების ზემო საქართველოდ, და ორნივე ესე ზემო და ქჴმ მო საქართველოდ ქართველთა კათალიკოსისა იყო ეპარხია, მაგრა სხუად სამეფოდ რა იქმნა ქვემო საქართველო აფხაზეთისა კათალიკოსისა იქმნა ეპარხიად:

ქ~ საუწყებელ არს ესეცა, რ~ ძისაგან რუსუდანისა არიან მეფენი იმერთანი, და ძისაგან გიორგისა არიან დღეს **ქ**უსთა იმპერიასა შინა არიან დღეს მყოფნი ძენი ქართველთა მეფისანი, და დღესა მყოფნი ქართლსა და კახეთსა მეფენი ძენი კახთა მეფისანი

ქ~ ერმეცა საუწყებელ არს ესეცა, რ~ ჟამსა ერთ მეფობისასა იყო სამეფოდ ქალაქად მცხეთა მაგრა ვინათგან მისცვალა სან

1-19 სტრ. 8v

ატრელმან მეფემან ვახტანგ პირველმან **წ**ისანს. და ტფილისის ქალაქი სამეფო იქმნა სამეფო ქალაქად ნისანი რომელთა გაღმაროთ ტფილისისა აღმოსავალით, რომელსა დღეს მოოჯრებულსა მას მონდორსა ეწოდების ავლაზარი, და ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მერვე

საუწყებელ ვიდრემე არს ესე, რ[~] შემდგომად დავით მეფისა რუსუდან ის ძისა რომელა მამა იმერთა მეფეთა არღარა ჰმონებდეს შვილთა და ვითისთა მთავარნი ოდიშისა რომელსა წოდებულ ჰყოფენ დადიანად და მთავარი გურიისა, რომელა გურიელი, არცაღა აფხაზნი არცა სსქანნი, არცა ჯიქნი, არამედ თვისად თვისად იმთავრნეს, პირველნი მათ შორის მყოფნი თავადნი, ხ[~] აფხაზნი და ჯიქნი მოდრკეს უსჯულოებადცა, გარნა მხოლო იმერელნი ჰმონებდეს, და ღათუ რაჭჭელნიცა, ა[~]დ არა რაჭა არა სამთავრო არს, ა[~]დ მი სჭე იმერეთისა სამთავრო არს. **ქ** მეთა დავითისთა ძესა გი ორგისთა ჰმონებდეს ყ[~]ლნი ქართველნი რაივეცა ჰხუდა, გარ ნა არღარა ყაზარდელნი ოვსნი და ქისტნი: -

შრავალჭერ განრისხდა უკუჭ ღმერთი საქართველოსა ზედა უკეთ ურებათა თვს ქართველთასა, მაგრა ოდეს მოიქცინა ივთისა მყის შეწყალებულ იქმნიან მზგავსად ისრაილთა ერისა ვ[~]ა

1-19 სტრ. 9r

მოგჭმთხრობის წიგნთაგან რიცხუთა 11.1 **შ**ოსესთა ვ[~]დ [] ისუნავე 8.2 **ს**უნავესთა, [] მსაჯული 6.7. **შ**საჯუ ღათა მეფეთა 19.3 **შ**ეფეთა ნაშთთა 32.2 ნაშთთა ისაია 37.3 და წინასწარმეტყუჭლთათა:

შონებდეს მეფენი ქართველთანი თათართა ნათესავთა ჩინგიზ ისათა, და მეფენი იმერთანი კეისარსა, და უმეტეს უკუჭ მშვიდ ოზად აქუნდა ყე იმერთა მეფეთა, და იცხებდეს ეკკლესიასა ქუთათისასა, და სამეფოდ ქალაქად მათდა იყო ქუთათისი:

რუ დაუტევებთ უკუჭ გიორგი მეშვიდისა სახელსა რომელი იყო მეფე ქართველთა, რომელიცა ღირს მოხსენებისა არს, ესე უკუჭ წოდებულ ვარსკულავად განთიადისა მემატთანეთაგან ქართლისათა მით რამეთუ ფრიადსა უეთურებისა ღამესა შინა იყუნეს მე ფობადმდე მისსა ქართველნი მეფენიცა და მთავარნი, მაგრა აღმო იქვირვა **ღ**იორგი ვარსკულავმან განთიადისამან განანათლა ღამე იგი სიბოროტისა, და მერმელა მზემანცა სიმართლისამან გა ნანათლა სამეფოდ მისი: **ქ** უკეთურებასა რა ვიტყვი არა თუ სარწმუნოებისაგან ჭემმარტისა განსვლასა ვიტყვი, ად ბოროტთა საქმეთა, გარნა მისსა მეფობისა შინა, დასცხრეს ყ[~]ლნი იგი კაცნი უკეთურნი სიბოროტეთაგან მათთა, და ი ქმა შეცვალება კეთი მადლიერად: **ზ**ა მეფბასა შინა მი

სსა იყუნეს კეისარნი უსალოლოლნი, ეგრეთვე მეფობასა

1-19 სტრ. 9v

ცა შინა მამისა მისისასა, ხრომაელთა და ბერძენთა შინა იყო გან ყოფილება ჟამსა მას არა ახალი, არამედ ჯერეთ არღა ქმნილ იყო კრებად ჭლორენცას, და ესე ვიდრემე სიტყუად აქ ამდის:

სიტყუა მეცხრე:

რა საიჭუჭლ სადამე არს შემდგომად გურამ დიდისა შეცუალებ ად გუარისა მეფეთა ქართლისა და კახეთისათა, ანდ მისვე დავითისა და ძირთაგან არიან რტონი ხისა კეთილ სიტყვიერისა ჭაგრატისნი უცვალებელად, და ღათუ იცვალა შემდგომად თამარისა ასულის რუს უდან მეფასა ჭვარი, ანდ იმერთა მეფეთა ოდენ განისაკუთრ ეს შეცვალებად იგი, და იგინიცა შნდ ერთისა ცვალებისა არ ღარა აღსწყდენ ანდ მისვე რუსუდანისა არიან მეთაგან:

აწყოდენ უკუჭ მაღალ მსვლელობამან თქუჭნმან უკეთუ არა მიპ ყრობდეს მე აღვირი თქუჭნისა მორჩილებისა დუმილი შემპყრო ბს, აქა გულებადთა თვს მოსა თხრობელთა, და ვერ დამპყრობელ ცრე მლისა ვარ მომთხრობელ თქმადთა თვს, გარნა ვინაიდგანით ნებს თქუჭნი ეგე მაღალ მავალობად საქართველომსა მეფეთა ტომთა განყოფილებათა თვს და პროვინციათა თვს საქრთველ ომსათა შემეცნებასა ესე არა დაიტევების:

1-19 სტრ. 10r

წყუნეს შემდგომად გიორგი მეშვიდისა მეფენი მეთაგან მისთა რაოდენნიმე, და აღათუ არა ფრიადდ მრავალნი, ხნ იქმნა მე ფედ ვახტანგ მეოთხე, და ჟამსა უკუჭ ზაგრატისსა მოიძულვა ღმერთმან ნათესავი ქართველთა, რნ[რ] მრავალ-ჯერ იქმნა მოოხრება საქართველომსა მაგრა ესე ვითარი არაოდეს, რნ უმ ღრთომან ღანგთემურ ჰყო საკვირველი მოოჭრებად რომელი არა სადა სმენილ არს:

მოიწია რა უკუჭ მძლავრი იგი პირველად ქალაქი იგი სახელოვანი სადა იცხებდეს მეფენი რომელ არ ნისანი, ტფილის, კალისი, და მანისი მცხეთა, კასპი, გორი, ურბნისი, და ყლნი იგი ქალაქი ქართლისანი, ეგრეთვე კახეთისანი ყლნი, და იმერეთისანი, ბრ

წყინვალე იგი ქალაქი ქუთათისა სამეფო ქალაქი იმერთა
ყლითურთ აღაოკრა, და ესე ყლი ლანგთემურის მიერ ცეცხლ
ითა აღისპო: **ქ** ერ თი უკუჭ საქმე ახალი შემოიღო ყლად
უმღრთომან მან რ ტყვისა წარყუანებაჲ ჰქმნა არცა ერთისა
ანდ მოასხიან რა სიმრავლენი ერთი ბევრთანი, მამანი და დე
დანი ჭაბუკნი და ჭაბუკანი, ყრმანი და ყრმაანი, მღუდ
ელნი დიაკონნი, სამღუდელოთაგანნი, და მონაზონნი ყლნი
ეკკლესიად მოასხიან და დასწვიან ეკკლესიასა შინა, **ქ** უკ

1-19 სტრ. 10v

ანასკნელ მოაგონა მამამან მისმან ემმაკმან ესეცა, თუ სადამე
ცხოველს მყოფელსა ჯუარსა შეურაცხყოფდის ვინ განარინიან, და
მრავალთა ვკგონებ მილიონისა უმრავლესთა და იდგეს გვირგვ
ნი წამებისა:

ქ დიდი იგი ეკკლესია **ჰ**ცხეთისა, რომელი აღაშენა მეფემან
უახტანგ* პირველმან, რომლისა იყო გებულ კამარანი და სვეტ
ნი მარმარილოსანი, და იატაკი მარმარილოდსა ჯერეთ მოწუა ცეც
ხლითა ბილწმან მან, და მერმე ძირითურთ აღმოფხვრა იგი
და სხუა იერემი 5.2. ნაბუზარდან იქმნა სახლსა ზედა ღვთისასა, და ყლნი სა
ეპისკოპოსონი ეკკლესიანი და მონასტერნი, ქალაქთა და უდაბნ
ოთანი სრულად დააქცივნა და ძირითურთ აღმოფხვრა, და
არცა ერთი ეკკლესია განერა აღუფხვრელად ჰელთაგან მისთა
თჳნიერ ეკკლესია ბოდბისა რომელი მაშინ მონასტრად იყო, სადა
მდებარე არს გვამი განმანათლებელისა ჩუწნისა წმიდისა ქალ
წულა **ნ**ონნასი, და ესე დაჰფარა ღმერთმან, რ მძლავრთაცა
ეშინის ზოგჯერ სიწმიდეთაგან, და დაიფარა სიწმინდე იგი
მაშინ ვითა მაკაბელ. 2.5 **უ**ერემიას დამალულნი სიწმიდენი:

ჰრავალნი უკუჭ ბრძოლანი აჩუწნეს მაშინ ქართველთა ლა
ნგთემურს, რ მეფე ბაგრატ ფრიად მკნე იყო ბრძოლათა

1-19 სტრ. 11r

შინა ხ შდ ვერ განერა მეფეცა, და ბრძლასა შინა აღსწყ
ვიდნეს ლაშქარნი და თჳთ მეფეცა შეიპყრეს, და წარიყუანა
იგი ცოცხალი, უღმრთომან ლანგთემურ, ხ დედოფალი
ცოლი ბაგრატისა, და ძე ყრმა **ქ**იორგი განერნენ მცირეთა
ვიეთმე მკველითა, და რაოდენითამე კაცითა საერისთოსა
შინა, და ეგრეთვე კათალიკოსიცა სამოილ განერა მცირი
თა ვიეთმე სამღუდელოდთა კაცითა, **ქ** ვითარ მიიწ

ია უღმრთო იგი შირვანად განუტევა მეფე იგი **ღ**აგ
რატ ცოცხალი, და მისცა მეფობავე მოოჯრებულისა მის
სამეფოსა და თვთ წარვიდა სპარსეთად:

შაშინ არცაღა ერთი სოფელი, არცა და ბაკი, არცა სახლი
სადამე არცა ეკკლესია იპოებოდა ქართლსა შინა თვნიერ
საერისთვოთა არაგვისა და ქსნისათა, ხ[~] თუ სადამე მორჩნ
ენ დაურღვეველად ეკკლესიანი, იგინი რ[~]ლნი პირველ ალო
ვრებულ და უშენ იყვნენ: **ღ** მოკუდა უკუჭ მეფე ბაგ
რატ მწუხარებისა მისგან დიდისა, და არავინ უწყის თუ
სადა დაჰვლეს იგი, რ[~] მცხეთა ძირითურთ მოფხვრილ იყო
და ყ[~]ლნი ეკკლესიანი და რღვეულ იყვნეს, და ესე ვიდრემე
სიტყუა აქამდის:

1-19 სტრ. 11v

სიტყუა მეათე:

ჟდ მაკაბელ 1,33 ანტიოხოს მეორისა მის უმღლოდსა მის ლანგთემურისაგან
მოოჯრებისა იქმნა მეფე გიორგის მე ბაგრატიისა. გარნა სახ
ელით ოდენ მეფე, არა რად აქუნდა მას სამეფოდ არცა იცხო
მან და მოკუდა იგიცა ჟამსა სიჭაბუკისასა. და დაჰშთა ყრმად მც
ირე რომელ ალექსანდრე პირველი, ხ[~] იყო რა რვისა წლისა უწო
დეს მეფედ, და იყო ალოჯრებულ ქართლი, ჯავახეთი, კახეთი, ში
რვანი, და კახეთი და სადაცა თუ ვინმე სადამე განძრომილ იყო
შთამოვიდლოდეს მთით, და იწყეს შენებად დაბათა:

ღ სანატრელი იგი დედა მისი დედოფალი აღზრდიდა მეცნიე
რებასა შინა საღმრთოთა წერილთასა, და მოჰგუარა მას კო
სტანტინუპოლოთ მოძღვარი ვინმე კაცი ღვთისმეტყ
უწლი, და დაისწავლა ალექსანდრემ ყ[~]ლნი კნინლა ზეოირით სა
მღრთო წერილნი, და ყ[~]ლი გარემისა მეცნიერებისა, და ვითარ
იგი იქმნა ოცისა წლისა მეორემან, ნემია, 2,18 ნემია იწყო ზღუდე
თა ქალაქისათა დარღუჭულთა განახლებად, და სახლთა სამეფ
ოთა, მაგრა ვერღარა აღაშენა სახელოვანი ქალაქი ნისნი
ა[~]დ **ღ**ფილისის მისცვალა ქალაქი სამეფოდ, და ყ[~]ლნი ეკკლ
ესიანი, რაოდენნიცა საეპისკოპოსონი, ანუ მონასტ

1-19 სტრ. 12r

ერნი მოეფხურნეს უღმრთოსა ლანგთემურს, ყ[~]ნი ვიდრემე აღ
აგნა, და განაახლნა, და ჰყუეს ენკენია დიდი რომელიცა **ღ**კკლ

ესია განაახლის:

ქ თვთ ეკკლესია დიდი მცხეთისა ალაგო მეორემან ეზრა. 3.2 ზო რაბაბელ, და ჰყო ენკენია დიდი პირველსა ოკდომბერსა რომელიცა დღეინდელად დღედმდე ჰგიეს ყა საქართველოსა შა დღესასწაულად დიდად: **ქ** სოფელნი და ქალაქნი ყლინი აღაშენნა რ ფრიად მკნე იყო იგი ბრძოლათა შინა, **ჯ** მზგავსად დავითის მამისა მისისა. შეამრწუნნა უცხო თესლნი, რ მრავალგზის ებრძოლა მათ მკვიდრთა სპარსეთისათა, და რომელიცა აღილის ქალაქი და წარმოიღოს ნატყუწნავი, და წარმოასხის დედა წულითა ტყუწნი რაჟამს მივიდის სამეფოდ თვსად მისცის მკედართა თვსთა ხუთი, და თვთ აღილის ერთი, და მიათვვის წმიდათა ეკკლესიათა, ხ ტყუწნი იგი არცა ერთი განისყიდებოდა, ად თუ სადამე სამეფოდ აღიყუანიან, თვსთა ქალაქთა და სოფელთა დაა სახლდიან მშვიდობით, და უკეთუ თავადთა, თვს თვსთა სოფელთა უბრძანის დასახლებად და რაოდენნი მკედართა ჰყუანდ იან ფასი მეფისაგან მიეცემოდის, და ქალაქთა და სოფელთა მეფისათა დაასახლებდიან:

1-19 სტრ. 12v

ღრმოც წელი უკუწ იმეფა საკვრველმან მან, და არცა ერთისა ნახევრავისა მიმღებელ იქმნა გლეხთაგან, და ჟამსა მეფობისა მისისასა ვერცა თავადნი მიიღებდეს რასამე გლეხთაგან თვსთა რ ახალ შენ იყო სამეფოდ მისი და სწადოდა ფდ რა აღაშენოს ფრიად ქართლი: **ქ** ყლი მისი ათისაგან ერთი გლახაკთა მიეცემოდა. და ამით ვითარცა მზე საყდარი მის დასდგა წე მისა, და იპყრა აფხაზეთი, და იმერთაცა სამეფოდ, და ყლივე რაოდენიცა განყოფადმდე აქუნდათ საქართუწლომსა მეფეთა, და ყა ბარდიადცა ოვსნი და ქისტნი, და მახლობელნი აფხაზთანი ჯიქნი და მახლობელნი იმერთანი სჟანნი, და იქმნა ერთ სამეფოდ ვა პირველ მამათა მისთა აქუნდათა:

ჯ ვითარ იგი იქმნა ორმოცდა რვისა წლისა ალექსანდრე დიდი მოუწოდა ძეთა თვსთა რათა პირმშოდი მონაზონ იქმნა სახელით დავით, და ვახტანგს უკუწ მისცა, რომელი იყო ძე მეორე, აფხაზეთი ჯიქეთი, სჟანეთი, ოდიში გურია, და ყლი სამეფოდ იმერთა მეფეთა, და უწოდა მეფედ, **წ**იმიტრის მისცა ქართლი, ჯავახეთი ოვსეთი ყაბარდია და ქისტეთი, და უწოდა მეფედ: **ქ** უმრ წემესა ძესა გიორგის მისცა კახეთი წერეთი რომელსა შინა არს ჭარი, და კავი მცირენი თემნი, და შა

1-19 სტრ. 13r

ქისი სადა მსთავრობდა აქამდე აჯი ჩალაფი, და შირვანი რომლისა დედა ქალაქი არს შამახია, და არა უწოდა მეფედ, ან მთავრად და მო უწოდა მთავართა სამეფოსა თვისისათა ყლთა, და ესრეთ მიათვ ალნა იგინი ძეთა თვისთა, და დასდუა მაშინ ყლსა სამეფოსა ძეთა თვისთასა სულსა ზედა ნახევარი მარჩილისა და სხუა არა რად

ღ ძესა მას თვისსა პირმშოსა მონაზონსა დავითს მისცა კათო ლიკოსობად მცხეთისა და ყლისა საქართველოდსა, რომელიცა აქუ სყე ჳელის ქუჭუშე დღეს კათალიკოსსა საქართველოდსასა, და თ ვთ მონაზონ იქმნა, და სახელ იდვა ათანასი, და განბრწყ ინდაცა ღვაწლითა მონაზონებისათა, და ესრეთ მივიდა მრ ჩობლითა გვირგვინითა წინაშე უფლისა:

ღ ჟამსა მეფობისა მისისასა იქმნა კრება ფლორენცისა, და ჟამა დასასრულსა მეფობისა აღიღეს კონსტანტინუ პოლი თურქთა, და ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეთერთმეტე

ღლექსანდრე უკუჭ პირველისა ძეთა ვიტყოდეთ განყოფასა ესრეთ, იქმნა რა მეორე ძე ალექსანდრესი ვახტანგ მეფედ იმერთა აფხაზთა დასხუათა, არამედ რომელი ითქუა მოკუდა უკ უჭ უშვილოდ, და არღა აღწყვედილ იყუნეს ძენი რუსუ დანისნი რომელსა მეფენი იმერთანი, და სამეფოდ მათი

1-19 სტრ. 13v

დაიპყრეს მათვე, და აფხაზეთიცა მათუჭ და ოდიში, და სხუ ანი თვისთავე მთავართა დაიპყრეს, რომელთა აქუნდა ალექსანდრესამდე პირველისა: ღ დიმიტრი მეფე ქართლისა ძეძ მესამე ალექსანდრესი და გიორგი მთავარი კახეთისა მონე ბდენ მეფესა სპარსთასა, და განიყო სამეფო ორად. მაგრა ჳა ვახეთი რომელ არს პროვინცია ახალ ციხისა, დიდით მთ ავრითურთ თვისით მონებდეს მეფესა ჳიმიტრის:

ღონაზონ უკუჭ იქმნა მეფე დიმიტრი და უწოდეს დამიანე, და მეცა მინახავნნ ხატი მის მონაზონებისა სახითა, რ სადაცა მე ვიმყოფებოდი მონასტერსა შინა მრავალ მთისასა, მუნ აღასრულა სრბად ცხოვრებისა თვისისა

და იქმნა ძე მისი კოსტანტინე მის წილ მეფედ. ხ~ მოკუ და გიორგიცა მთავარი კახეთისა, და იქმნა მის წილ მთავ რად კახთა ზედა ალექსანდრე ძე მისი, და უწოდეს კახთა მაშინ მთავარსა თვსსა მეფედ, ხ~ მოკუდა მეფე კონსტანტინე და მიიღო მეფობად ძემან მისმან დავით, რომელსა მშ ვიდად სახელს სდებენ, და ესუა ძმა რომელსა ეწოდა ბაგ რატ, და მოკლა ალექსანდრე მეფე ძემან მისმან გიორგი* რომელსა ჰავ გიორგად სახელს სდებენ, და იქმნა მის წილ

1-19 სტრ. 14r

მეფედ. და დააბრმო მამადცა თვსი დიმიტრი, და თვთ ჰავ გიორგი მოიკლა სიბოროტეთა და ჰავაზაკობათა შინა ქართველთა მიერ: მოკუდა უკუჭ ქართლისა მეფე დავით მონაზონ ქმნილი და მეფე იქმნა ძე მისი. ლუარსაბ მის წილ, და ესე ვიდ რემე სიტყუად აქამდის:

სიტყუა მეათორმეტე

ლუარსაბის მეფობისა დასაბამსა იყო ფრიად მძლავრობა სპა რსთა საქართველოთა ზედა, ხოლო **ლ**უარსაბის მეფობისა შინა ვერ- ღარა მძლავრობდეს, რ~ სხუა ვინმე გედეონ იქმნა სპარსთა ზ~ა **ლ**უარსაბ ვითარ იგი მაკაბელ. 9.18 გედეონ მადიანსა ზედა, **ლ** აქა დამად უმეზს ძე სიმენე ლუარსაბისა, და მაცხოვრად ერისა თვსისა მოც ემად მისი ღვთისა მიმართ, რ~ თუ სადამე ვიტყოდეთ სიმენეთა ლუარსაბისათა განვრცნების წერილი, და თუ სადამე ვსდუმნე, არა ღირს დუმილით თანა წარსვლად სიმენენი მისნი, **ლ** ესე უკუჭ ვსთქუათ მისთვს, და ჭ~ტი ვსთქუათ, რ~ მოთხრობად ლუარსაბის სიმენეთა, ყოვლითურთ მზგავს არს ჭ~ტად მაკ აბელისა **ლ**უდიას სიმენეთა, და სიკუდილიცა მაკაბელისა მსაჯულთა 2.25 **ლ**უდ ა სებრ მიიღო ბრძოლათა შინა უცხო თესლთაგან მიშურნეო ბასა შინა არა თუ აჩრდილისა სჯულისასა ა~დ ჭ~ტისა სარწმუნო

1-19 სტრ. 14v

ოებისა ქრისტეს მღვთისა ჩუწნისასა:

ლ მოკუდა რა დაწყებული მეფე ლუარსაბ, რ~ლნ არა ოდეს მონა და არცა ამონა სამეფოდ თვსი სპარსთა მეფე იქმნა ძე მისი სიმეონ პირველი მისწილ. ხ~ კახთა ზედა იყო მაშინ **ლ**ეონ დიდი ძე ავ გიორგისა, რომელმანცა მოკლა მამად თვსი. **ლ** იმეფა სიმეონ* არა მშვიდობით, უცხო თესლთაგან, და უკანასკნელ ბრძოლასა შ~ა

თურქთა წარიყენეს ტყუზდ კონსტანტინო პოლს. და მიიცვალა მუნ, და იქმნა ძე მისი გიორგი მეფედ მის წილ. Ⴢმისსა მე ფობასა დაიპყრეს თურქთა ქუჭყანა ჯავახეთისა. და უარ ყუჭს და დაუტევეს თვთ მთავარმან ჯავახეთისამან, და სამთავრომან მისმან **აჴ** ი ჩნი იესო ქრისტე, და იქმნეს მახმედიან:

ღ იყო კახთა ზა მეფედ Ⴢლექსანდრე ძე ლეონ დიდისა: **ჟ**ოკუდა უკ უჭ გიორგიცა მეფე წამლითა უღმრთოსა შააბაზისათა და იქ მნა მეფედ მის წილ ძე მისი ლუარსაბ მეორე ფდ ჭაბუკი ფრიად ასაკითა. **ღ** მოიკლაცა ალექსანდრე მეფე კახეთისა ძისა თვისისა კონსტანტინეს მიერ, და იქმნა უკეთური იგი კონსტანტინე მეფედ მკუღელი მამისა. და ძმისა თვისა გიორგისა და მიემზგავსა საქმეთა ავ გიორგისათა პაპისა თვისისათა, ხ მოიკლა თვით იგიცა უმღლო კონსტანტინე კახთა მიერ, და

1-19 სტრ. 15r

და ესრე ვიდრე მე სიტყუა აქამდის

სიტყუა მეთ სამმეტე

ვჰსთქუათ რა უღმრთოსა კოსტანტინეს მიერ მოკლუაჲ მამისა თვისისა მეფისა ალექსანდრე მესამისა, და ძმისა თვისისა გიორგისა, და მოკულაცა მისი კახთაგან: **ჟ**ეფე იქმნა შდ უმღრთოსა კოსტანტინესა თეიმურაზ პირველი კახთა ზედა, ხ ესე **ღ**ეიმურაზ ძის წული იყო ალექსანდრესი ძისაგა თვისისა მოკულულისა, და ძე კახთა მეფისა დავითისა, **ღ** მამამან ამის თეიმურაზისამან Ⴢავით ძე მან ალექსანდრე მესამისამან, მიულო მეფობაჲ კახთა მამას თსსა Ⴢლექსანდრეს სიცოცხლესავე შინა და თვთ იქმნა მეფედ. **ღ** არა ჰყოვნა სასჯელმან სამღრთომან, და მოკუდა მეფე კახთა Ⴢავით სიცოცხლესავე შინა მამისა თვისისასა, და მეფედ კახთავე იქმნა ალექსანდრე: **ღ** შდ სიკუდილისა ალექსანდრესა, და უკეთურისა მის კოსტანტინესსა მეფედ კახთა იქმნა თეიმურაზ პირველი, **ღ** ჟამსა მას იყო ქართლისა ზუარსაბ მეორე:

ჟოიწია უკუჭ უმღლო შააბაზ მეფე სპარსთა კახეთსა ზედა, და მოაოხრა კახეთი ვა ზანგ თემურ* ეგრეთვე სახედ ამან. და სოფელნი და თვთ შუჭნიერი იგი ქალაქი **ღ**რემი სადაცა მეფობასა გან აგებდენ მეფენი კახთანი, გარდაასახლნა სპარსეთად, ვა ჰყო

1-19 სტრ. 15v

წაბუქოდნასორ იერუსალიმსა ზედა, და იუდიასა, და ლუარსაბ მეფე ქა

რთლისა წარიყუანა ასტრაბათად. და მოჰკლა მუნ მოშთობისა მიერ, ხ[~] ლუ არსაბს არა ესუა ძე არცაღა ძმაჲ. და აღსწყდა მეფისა სიმონ პირველისა ნათესაობაჲ: **ჟ**-აშინ ქართუჭლთა წინა-აღმდეგად სპარსთა მეფისა, ჰყუჭს მეფედ ქართლისად მეფე კახთა თეიმურაზ პ[~]ლი, მით რ[~] ცოლი თეიმურაზისი, დაჲ იყო მეფისა ლუარსაბ მეორისა, დასცხეს მეფედ ტფილისს, გარნა არა თავს იდუა ესე მეფემან სპარსთამან, ა[~]ღ წარმოგზავნა ქართლსა ზედა ლაშქარნი უთვალავნი, და მოვიდეს მდინარესა ზედა ალგეთისასა, ვინადცა ქართველთაცა შეჰკრიბეს ლაშქარნი ვითარ ოცდა ოთხი ათასი: **ქ** მაშინ განრისხდა ღმერთი საქართველოსა ზედა. და მოსწყვიდეს ლაშქარნი საქართველოდსანი ოცი ათასი კაცი, და ივლტოდა მეფე თეიმურაზ იმერეთად, **ქ** ჰყუჭს სპარსთა მეფედ ქართლისა სახელით როსტომ ვინმე ფრიად მოხუცებული ძე ბაგრატიოვანთავე მახმედიან რ[~] მეფეს ქართლისასა სიმეონს პირველსა რომელი ზემო ვახსენეთ ჰყუა ძმაჲ უმრწემესი სახელით დავით, ესე დავით წარვიდა სპარსთა მეფისად და მახმედიან იქმნა, და ცოლი და შვილნი მისნი დაჰშთეს ყ[~]ლნივე **უსპაანად**, და ესე როსტომ მუნ იშვა ქალაქსა ისპაანს, და მეფედ ჰყუჭს ესე სპარსთა მემკვიდრეობისა ძლით,

1-19 სტრ. 16r

ზა ესე ვიდრე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეთათხმეტე

ჟ-ეფე უკუჭს ქართლისა იქმნა რაოსტომ, მისცნა ციხენი ტფილისისანი მეფესა სპარსთასა, და დარღუჭულნი ქალაქთა ზღუდენი განაახლნა, და იმეფა ვითარ ოც წელიწად ოდენ. და დიდდა სიბერესა მიიწია. **ქ** არა ჰყუა ძე არცა ასული, და ეძიებდა რათამცა ვინ ჰყოფა ბაგრატიონთაგანი, რათა იმემკვიდროს: **ქ** იყუნეს მაშინ ბაგრატიონთაგანნი შვილთაგან კონსტანტინე ქართველთა მეფისათა და ჯეროვან იყო რ[~]ათა მათგან მან ვინმე დაიმკვიდროს ქართლი:

უსრეთ უკუჭს ძიებასა შინა რა იყო როსტომ მეფე, განიზრახა უკუჭს მემკვიდრედ თვსად ყოფად **უახტან** გისი ბაგრატიონისა ვითარ უკუჭს ბაგრატიონი იყო ვახტანგ, მეთაერთმეტესა უკუჭს სიტყუასა შინა მოვიხსენეთ რა, მეფე ქართუჭლთა **ზ**ავით ძე მეფისა კონსტანტინესი, და ამის დავითისაცა ძმაჲ მოგვიხსენებდეს სახელით ბაგრატი. ამას ბაგრატს მისცა მეფემან დავით სამთავროდ, რომლისა სახელი არს მუხრანი. ხ[~] ამის ბაგრატის

ძე იყო ირაკლი, და ძე ირაკლისა არჩილ ძე არჩილისა ვახტანგ
ქეიმურაზ და ძე ქეიმურაზისა ჴახტანგ მესამე, რომელი იმე
მკვიდრა მეფემან როსტომ: **ქ** მოკუდა მეფე იგი როსტომ

1-19 სტრ. 16v

და მეფე იქმნა ვახტანგ მესამე:

რმან დაიპყრა იმერეთიცა, ოდიში გურია, ქართლი, კახეთი, ხ ში
რვანი ადრე წარსწყმიდეს კახთა მეფეთა. და შაქისი რომელა აჯიჩა
ლაზის სამთავრო, არცაღა იგი
აქუნდათ კახთა მეფეთა მიერი
თგან მოაოხრა რა სპარსთა მეფემან შააბაზ კახეთი,
ხ დასვა
კახეთსა შინა მეფედ მეფემან ვახტანგ ძე თვისი პირმშოდ არჩი
ლ, და თვთ მეფობდა ქართლსა. და იმერეთსაზედა. გარნა ვერღარა ემ
ლო დაპყრობად სამთავროსა ახალ ციხისასა. მით რ თურქთა ეპ
ყრათ იგი:

ქ შდ ჟამთა როსტომის მეფობისათა მეფე კახთა თეიმურაზ ვე
რღარა დაადგრა კახეთს შინა, რ ფრიად მოხუცებული იყო და
ძე უკ ჴმ მისი დავით მოკლულ იყო ავაზაკთაგან ნადირობასა
შინა, და ერთი მხოლოდ მამა ძის წული ოდენ ჰყუა სახელით ირა
კლი, და დედითურთ წარგზავნა რუსეთად წინაშე მეფისა ალე
ქსი მიხაილოვიჩისა, და აღიზარდა რუსეთსა შინა ყრმა რომელსა რუ
სნი უწოდებენ ნიკოლაოსად:

ქ მეფე იგი ქართველთა ჴახტანგ ფრიად გონიერ იყო და მკნე
და ჰქმნა მეფობად ოცსა წელსა ბედნიერობით, და პირმშოდ ძე
მისი წარვიდა კახეთით რომელა მეფე არჩილ, და დაიპყრა

1-19 სტრ. 17r

მეფობად იმერეთისა, **ზ**ა შდ მოკუდა მეფე ვახტანგ. და იქმნა მე
ფედ ძე მისი **ღ**იორგი, და არჩილ წარვიდა რუსეთად და მუნ
აღესრულა ჟამსა პეტრე პირველისა იმპერატორქისასა, რომლისა
ძენი სამნი მოსწყდეს იმპერიასა შინა რუსეთისასა, და დაშთა
ასული სახელით დარია რომელიცა მოკუდა ჟამსა ანნა იოან
ევნას იმპერატორებისასა:

ქ ვსთქუათ ესეცა, რ განუდგა მეფე იგი ქართველთა გიორგი
ძე ვახტანგისა მეფესა სპარსთასა, და მიულო მეფობად ქართველთა

გიორგის მეფემან სპარსთამან, და მისცა მის წულსა თეიმურაზ კახთა მეფისასა აღზრდილსა რუსეთსა შინა, და ნიკოლოზ სახელ დებულსა რუსთა მიერ, და ესე ვიდრემე სიტყუაჲ აქამდის:

სიტყუა მეათხუთმეტე

ღმერთარ იხილა მეფემან ქართველთამან ღიორგი* რ მოელო მე ფობად წარვიდა წე სპარსთა მეფისა, და იხილა რა სიქუჭლე გიორგისა სპარსთა მეფემან ჰყო სპასალარ, და მეფობადცა ქართლისავე მისცა მას, და მეფესა ირაკლის მისცა მეფობად კახთა საკუთარი თვისი: ღმერთი მოკუდა ურაკლიცა მეფე, და მეფეცა გიორგი მოიკლა ბრძოლათა შინა ყანდაარს, და იქმნა სპარსრთა მეფისა მიერ მეფედ ქართველთა ღოსრო ძმის წული მეფე

1-19 სტრ. 17v

ისა გიორგისი. და მე ლეონისი რომელსა სპასალარობადცა აქუნდა სპარსთა მეფისა. და მეფედ კახთა იქმნა მე კახთა მეფისა ირაკლისა დავით, ღმერთეცა იგი ხოსრო მოიკლა ბრძოლათა შინა იგიცა ყანდაარს, და დაშთა მე მცირე, რომელი იგიცა მოკუდა, და ასული ერთი სახელით ანნა, რომელიცა იმყოფების დღეს სამეფოსა ქალაქსა მოსკოვს: ღმერთი იგი მოკუდა მეფედ ქართველთა ხოსრო სპარსთა მეფისა მიერ, მეფე იქმნა ქართველთა ზაძე ძმად მისი იესე ძმად მე უნდოდსა, და მოიყუანა მან ცოლი კახთა მეფისა ასული ირაკლისა დაად მეფისა კახთასა დავითისი დედად ჩემი, ზაძე რაოდენისა მე წლისა მეფე ვახტანგ მეოთხე სპარსთა მეფისა მიერ სპასალარ იქმნა, და მამასა ჩემსა მიულო ქართველთა მეფობად სპარსთა მეფემან, და მისცა მესა მეფისა ვახტანგისსა ბაქარს, ღმერთი რაოდენისა მე წლისა მიულო მე ფობად ბაქარს მეფემან სპარსთამან, და მისცა მეფესა ვახტანგს მამასა ბაქარისსა:

ღმერთი მოკუდა მეფე კახთა დავით, და მეფედ კახთა ჰყო სპარსთა მეფემან ძმად დავითისი, და მე ირაკლი მეფისა კახთასა კონსტანტინე, კდე შდ ორისა ანუ სამისა

1-19 სტრ. 18r

წლისა მიულო ქართველთა მეფობად ვახტანგს მეფემან სპარსთამან, და მისცა კახთა მეფესა კონსტანტინეს. ღმერთი იხილნა მრავალ ჯერ სიცრვენი სპარსთა მეფისანი მეფე

მან ახტანგ, და თურქნიცა მოვიდეს და დაიპყრეს საქართ
ველოდ, წარვიდა იმპერიასა რუსთასა ჟამსა სანატრელისა პე
ტრე პირველისასა ყლითურთ მისით, და მუნ აღესრულა ქალ
აქსა ასტრახანს, და ესე ვიდრემე სიტყუაჲ აქამდის:

სიტყუა მეთ ექვსმეტე

ჩარვიდა რა იმპერიად რუსეთად **ჩ**ახტანგ მეოთხე, დაუტ
ევა ძმაჲ თჳსი ნაცულად თჳსად ძმაჲ თჳსი მეფე იესე
მამა ჩემი, ხ[~] მაშინ იპყრობდეს ქართლს თურქნი, მოკუდა
მამაცა ჩემი, და მოკლეს თურქთა მეფეცა კახთა კონსტანტ
ინედ და კახთა მეფედ იქმნა თურქთა მიერ თეიმურაზ
მეორე, **ქ** ჟამსა თეიმურაზის კახთა მეფობისასა თურქნი
მეფობდეს ქართლსა ზედა ფაშა იგი ჯავახეთისა, რომელ არს
ახალ ციხისა, და მერმე დაიპყრა ქართლი შაჰნადირ*, ხა
ნნი სპარსთანი მეფობდეს ქართლსა ზედა, **ქ** შ[~]დ რაოდენთა
მე წელთა მისცა მეფობაჲ ქართლისა შაჰნადირ, მეფესა
კახთასა, **ქ** თეიმურაზ მეორესა, და მეფობა კახეთისა ძესა თე

1-18 სტრ. 18v

იმურაზისსა **ჩ**რაკლი მეორესა, ხ[~] იცხო მეფემან თეიმურაზ ჩემ
უღირსისაგან:

ჩტყოდეთ მასაცა, ვ[~]დ დღესა ყლივე რაჲცა არს ქართლისა პროვინ
ცია უპყრიეს მეფესა ქართლისასა, უკეთუ არა აღოწრებულ იყო
გარნა ქუჭყანა იგი ახალ-ციხისა რომელ არს ჯავახეთი, შ[~]დ მე
ფისა ქართველთასა ლუარსაბ დიდისა უპყრიეს თურქთა, და არს მუნ
ფაშად პირველი იგი მთავარი მათი ათაბაგი, რომელიცა განაწ
ესა მთავრად მეფემან თამარ, ყლისა საქართველოდსამან, ხ[~] მთ
ავარი იგი კახეთისა თურქთა დაპყრობადმდე მონებდა მეფესა
ქართველთასა, **ქ** პროვინცია კახეთისა ძესამე უკუჭ ნაწილი
არღარა არს დღეს კელის ქუჭშე კახთა მეფისა, რ[~] შირვანი
ადრიდგან მიეღო, და შაქისი ჟამითგან შაბაზისა მოოხრე
ბისა, ხ[~] შაქისის ნაწილი არს ჭარიცა, რომლისა მიერ აღო
წრებულ იქმნა კახეთი ახალთა ჟამთა შინა, გარნა რავეცა აქ
უს დღეს კახთა მეფესა შენ არიან ყ[~]ლნი:

ჩჰსთქუჭ ესეცა, ვ[~]დ დედა ირაკლი მეორისა რომელი არს
დღეს მეფედ კახთა ასული იყო მეფისა ქართველთასა **ჩ**ახტ
ანგ მეოთხისა დაჲ მეფისა **ქ**აქარისი:

1-4 სტრ. 19r

ქ შეჴფესა მას საუკუნეთასა, **ა**ხრწნელსა უხილავსა, მხო
ლოსა, ბრძენსა იმერთს,

სატივი და დიდება უკუნითი უ
კუნისამდე
ამინ: